

РЕЦЕНЗІЯ

доктора педагогічних наук, професора **Рахманова Віталія Олеговича**
на дисертацію **Розумовської Юлії Олександрівни** на тему:

**«Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів
тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації у системі
військової освіти»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з
галузі знань: 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю
011 – «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми дослідження зумовлена трансформацією характеру сучасних воєнних конфліктів, стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізацією процесів військового управління та підвищенням вимог до професійної діяльності офіцерів тактичної ланки управління. Особливої значущості зазначена проблема набуває в умовах повномасштабної збройної агресії проти України, коли ефективність управління військовими підрозділами пов'язана зі швидкістю інформаційного обміну, якістю комунікації та спроможністю офіцера використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Водночас стрімке оновлення цифрових засобів управління та комунікації зумовлює необхідність постійного професійного розвитку офіцерського складу.

У цьому контексті підвищення кваліфікації у системі військової освіти набуває особливого значення як механізм актуалізації професійних знань, удосконалення практичних умінь і розвитку компетентностей, необхідних для ефективного виконання офіцерами тактичної ланки управлінських функцій.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, сформульованих у роботі та їх наукова новизна. В дисертаційній роботі вперше обґрунтовано педагогічні умови розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації (цілеспрямований розвиток ціннісного ставлення до інформаційно-комунікаційної діяльності та мотивації до застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час здійснення військово-професійної діяльності; педагогічне моделювання розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління; впровадження методики розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації); спроектовано педагогічну модель розвитку їх інформаційно-комунікаційної компетентності; розроблено контекстну методику розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації шляхом комплексного поєднання традиційних і цифрових технологій навчання, використання інтерактивних методів навчання, цифрових освітніх ресурсів та моделювання професійних ситуацій, що забезпечує поетапний розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління; удосконалено діагностичний інструментарій оцінювання сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації;

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у впровадженні в військово-професійну підготовку офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації спецкурсу «Інформаційно-комунікаційна компетентність офіцера тактичної ланки управління».

Результати дисертації відображено у 17 публікаціях (із них 4 – у співавторстві), серед яких 1 колективна монографія, 6 статей у наукових фахових періодичних педагогічних виданнях України, 10 тез у збірниках матеріалів конференцій.

Структура і зміст дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел. У роботі представлений науковий апарат дослідження, визначено завдання, забезпечено відповідність завдань і висновків, які логічно вибудовуються зі змісту основної частини дисертації.

У першому розділі – «Теоретичні основи розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління» – авторка узагальнює наукові підходи дослідників та встановлює, що ІКК офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації є складовою військово-професійної компетентності, яка необхідна для забезпечення практичного використання ними ІКТ під час здійснення військово-професійної діяльності. У розділі обґрунтовано зміст поняття ІКК офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації як професійно важливого психічного утворення, що характеризує їхню теоретичну та практичну підготовленість, здатність і готовність як суб'єкта тактичної ланки військового управління аналізувати та оцінювати інформаційний простір із творчим використанням ІКТ, успішну комунікацію під час реалізації посадових компетенцій, критичне ставлення до відомостей, формування ціннісного ставлення до опрацювання, оброблення, передачі, обміну, зберігання інформації та використання набутих знань, умінь та навичок роботи з нею у процесі військово-професійної діяльності, що відбувається з інформаційними ресурсами у військово-професійному середовищі.

У другому розділі – «Педагогічні умови розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації» – розроблено загальну методику дослідження розвитку ІКК офіцерів тактичної ланки управління, яка включає відповідні принципи та основні етапи її реалізації: аналітико-описовий, експериментально-дослідний і узагальнювальний, у межах яких визначено методи, методичні прийоми та засоби реалізації дослідження. Крім того, теоретично обґрунтовано з урахуванням засад і головних принципів контекстного, андрагогічного, системного, суб'єктно-діяльнісного, компетентнісного методологічних підходів педагогічні умови розвитку ІКК – цілеспрямований розвиток ціннісного ставлення до інформаційно-комунікаційної діяльності та мотивації до застосування ІКТ під час здійснення військово-професійної діяльності; педагогічне моделювання розвитку ІКК офіцерів тактичної ланки управління під час проходження ними навчання на курсах підвищення кваліфікації; впровадження контекстної методики розвитку ІКК офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації. У розділі розроблено структурно-функціональну модель розвитку ІКК офіцерів тактичної ланки управління під час

підвищення кваліфікації. Авторка запровадила в освітній процес курсів підвищення кваліфікації розроблену контекстну методику розвитку ІКК офіцерів тактичної ланки управління, спрямовану на систематизацію та поглиблення теоретичних знань щодо застосування ІКТ і роботи з інформацією, формування інформаційно-комунікаційних умінь і навичок, а також розвиток відповідних здатностей і вдосконалення професійно важливих якостей, що становлять основу їх ІКК. Удосконалено критерії та показники діагностування сформованості й розвиненості ІКК офіцерів тактичної ланки управління, що забезпечують можливість визначення рівня їх інформаційно-комунікаційної підготовленості, когнітивної та рефлексивної здатності, а також професійної і психологічної готовності до застосування ІКТ і роботи з інформацією під час виконання функціональних обов'язків і завдань за призначенням.

У третьому розділі – «Організація та результати експериментального дослідження розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації» – було здійснено емпіричне та експериментальне дослідження щодо розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації.

Результати педагогічного експерименту підтвердили результативність розробленої авторської методики розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації.

У цілому, позитивно оцінюючи наукове та практичне значення отриманих результатів дисертаційної роботи Розумовської Юлії Олександрівни, вважаю за доцільне відзначити окремі дискусійні положення та висловити зауваження й побажання до змісту роботи.

1. На с. 45 акцентується увага на тому, що «Сучасний офіцер тактичної ланки управління має бути здатним діяти в єдиному інформаційному середовищі, успішно організовувати інформаційну взаємодію між підрозділами, забезпечувати своєчасне доведення управлінських рішень до особового складу, а також координувати діяльність підлеглих у динамічних умовах бойової обстановки». Бажано було б конкретизувати та пояснити зміст зазначених здатностей та розкрити їх зв'язок з інформаційно-комунікаційною компетентністю офіцерів тактичної ланки управління.

2. Бажано уточнити те, що до курсів підвищення кваліфікації потрапляють офіцери з різним рівнем підготовленості, як вирішується проблема різного початкового рівня ІКК офіцерів, наприклад, віком, бойовим досвідом, рівнем цифрової грамотності, досвідом використання ІКТ, рівнем комунікативної підготовленості.

3. Бажано у дослідженні розкрити проблеми інформаційної безпеки під час роботи з цифровими інструментами, а саме: захист персональних даних, кібербезпека, дотримання вимог конфіденційності, перевірка на достовірність інформації, сертифікація.

4. Яким чином забезпечується розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації у системі військової освіти під час швидкого морального старіння цифрових знань.

Висловлені зауваження та побажання мають переважно дискусійний характер і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження.

Висновок. Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Розумовської Ю.О. на тему: «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності офіцерів тактичної ланки управління під час підвищення кваліфікації у системі військової освіти» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Розумовська Юлія Олександрівна – заслуговує присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки».

Рецензент:

заступник начальника управління – начальник науково-дослідного відділу проблем розвитку військової освіти науково-дослідного управління проблем розвитку військової освіти та науки Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України
доктор педагогічних наук, професор

Віталій РАХМАНОВ

